

Тур О. М.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Полтава, Україна, 1.oksanetur@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2754-9963>

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. Статтю присвячено теоретичному обґрунтуванню та розробленню прикладного інструментарію формування етичної культури магістрантів у процесі науково-дослідної діяльності. Основну увагу дослідження приділено розробленню дієвих механізмів інтеграції принципів академічної доброчесності в процес проектування, апробації й упровадження авторських освітніх технологій у систему підготовки фахівців магістерського рівня. У ході дослідження використано комплекс наукових методів, що доповнюють один одного, а саме: порівняльний аналіз нормативно-правової бази (зокрема Національної рамки кваліфікацій і Дублінських дескрипторів) для виявлення спільних міжнародних стандартів підготовки дослідників; метод моделювання для створення структурно-функціональної моделі етичного самоаудиту; системний підхід до аналізу концепції «action research» (дослідження через дію) у контексті сучасного європейського освітнього досвіду. Доведено необхідність системної трансформації підходу до академічної доброчесності від традиційного ретроспективного контролю запозичень до моделі превентивного етичного проектування. Запропоновано та деталізовано авторський «Етичний чек-аркуш магістранта-дослідника», що охоплює чотири стратегічних вектори контролю: гуманістичний (захист прав і психоемоційного стану особистості як об'єкта дослідження); інформаційний (забезпечення конфіденційності та цифрова гігієна даних); методологічний (авторська прозорість і верифікація власного внеску); процедурний (формалізація протоколів етичного схвалення). Доведено, що такий інструментарій дає можливість здобувачу освіти перейти від формального проведення експерименту до усвідомленої рефлексивної практики в межах обраної спеціальності. Обґрунтовано, що впровадження моделі превентивного етичного самоаудиту в освітній процес сприяє формуванню стійкої професійної звички й етичної відповідальності майбутнього фахівця. Установлено, що чітке дотримання етичних рамок на всіх етапах наукового пошуку є не обмежувальним фактором, а фундаментальним гарантом наукової валідності, доказовості та міжнародної конкурентоспроможності інноваційних технологій, створених магістрантом, у сучасному освітньому просторі.

Ключові слова: академічна доброчесність, підготовка магістрів, науково-дослідницька компетентність, етичний чек-аркуш, рефлексивний практик, авторські освітні технології, європейський освітній простір.

DOI: 10.32987/2617-8532-2026-2-77-90.

Вступ. Сучасна трансформація вищої освіти в Україні, зумовлена її ак-

тивною інтеграцією в Європейський простір вищої освіти, докорінно змі-

© Тур О. М., 2026

нює парадигму підготовки фахівців магістерського рівня. У сучасному освітньому дискурсі магістр розглядається не просто як практик із поглибленими знаннями, а насамперед як дослідник-інноватор, здатний до критичного аналізу складних систем та генерування нових знань. Така зміна акцентів зумовлює перехід від репродуктивного навчання до продуктивної наукової діяльності, де науково-дослідницька компетентність стає фундаментом професіоналізму. Вона постає інтегративною характеристикою особистості, що поєднує теоретичну фундаментальність, методичну гнучкість та здатність до створення й апробації авторських інтелектуальних продуктів.

Особливу роль у цьому процесі відіграє здатність магістранта до самостійного проектування. Це вимагає від майбутнього науковця високого рівня методологічної культури та розуміння механізмів трансформації наукової ідеї в практичний інструментарій. Зокрема, у галузі дошкільної освіти цей шлях ускладнюється через потребу в гармонійному поєднанні інноваційних підходів із віковими особливостями розвитку дитини. Проте розроблення будь-яких авторських методик сьогодні стикається з глобальним викликом – необхідністю балансування між прагненням до наукової новизни та неухильним дотриманням етичних стандартів.

У зв'язку з цим проблема формування академічної культури магістрів виходить за межі суто технічного дотримання правил цитування. Вона охоплює глибоке усвідомлення принципів академічної доброчесності як невід'ємного складника професійної етики дослідника. Форму-

вання дослідницької позиції магістра має відбуватися крізь призму відповідальності за результати своєї праці, де науковий пошук базується на прозорості, об'єктивності та повазі до інтелектуальних здобутків колег. Таким чином, розвиток дослідницького потенціалу магістранта стає ключовою умовою не лише його індивідуальної професійної траєкторії, а й загального поступу вітчизняної педагогічної науки в умовах глобалізаційних змін.

Проблема розвитку дослідницької компетентності в професійній підготовці здобувачів освіти стала предметом наукового пошуку широкого кола й вітчизняних, і зарубіжних авторів, як-от: О. Антонова, С. Білецька, А. Влок, С. Глущик, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, О. Жилінська, В. Кремень, Н. Кушнарченко, В. Луговий, О. Проскурня, В. Семиченко, І. Циганок, Д. Черньов, В. Шейко, О. Штонда, К. Хеккер, Дж. Хетфілд та ін. [1–4]. Аналіз їхніх праць дає підстави констатувати поступову зміну парадигми від репродуктивного засвоєння знань до формування дослідницької компетентності як стрижня фахової підготовки. Водночас у сучасних розвідках простежується тенденція поєднання когнітивного аспекту (володіння методологією) з аксіологічним (етична відповідальність дослідника). Узагальнюючи наявні підходи, можна стверджувати, що дослідницька підготовка сьогодні розглядається не лише як інструмент професійного зростання, а й як засіб соціалізації майбутнього фахівця в інтелектуальному середовищі, де ключовим критерієм якості є здатність до генерування оригінальних ідей [5; 6]. Окремим напрямом науко-

вого пошуку став феномен академічної доброчесності. У сучасних працях (А. Артюхов, В. Сацик, Є. Ніколаєв, І. Чугунов, Т. Фішман, С. Гроува) вона розглядається не як формальний звід правил, а як фундамент академічної культури, що запобігає девальвації наукових здобутків. Аналіз публікацій свідчить про зміщення фокусу з контролю плагіату на превентивне формування етосу дослідника [2; 4]. Це дає можливість трактувати академічну доброчесність як інтегративну рису особистості, що поєднує професійну чесність, повагу до інтелектуальної власності та критичне мислення.

Фундаментальним нормативним підґрунтям для формування такої етичної культури в українському освітньому просторі є Закон України «Про академічну доброчесність» [7]. Його положення не лише визначають основні види академічних порушень, а й формують правовий механізм забезпечення якості освіти через дотримання моральних і правових норм. Аналіз статей вказаного закону дає підстави стверджувати, зокрема, що інституціоналізація принципів доброчесності є обов'язковою умовою трансформації освітнього процесу, оскільки вона перетворює зовнішні вимоги на внутрішні переконання здобувачів [7]. Водночас порівняльний аспект упровадження авторських технологій крізь призму академічної етики в Україні та країнах Європейського простору вищої освіти розкрито недостатньо, що й обумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета статті полягає у визначенні спільних і відмінних характеристик структурних компонентів науко-

во-дослідницької компетентності магістрів в Україні та країнах Європейського простору вищої освіти, а також в обґрунтуванні ролі академічної доброчесності як ключового чинника розроблення й упровадження авторських педагогічних технологій.

Для досягнення мети використано комплекс методів, які відображено у структурі дослідження. Порівняльний аналіз базується на зіставленні нормативного та процесуального складників підготовки магістрів. Підставами для порівняння обрано ідентичність рівнів кваліфікацій (НРК-7 і EQF-7). Критеріями аналізу визначено: ступінь автономності магістранта у виборі дослідницької стратегії (на прикладі «дослідження через дію»); механізми верифікації наукової новизни крізь призму академічної етики; рівень інституційної відповідальності за дотримання принципів доброчесності (процедури етичного схвалення).

Результати дослідження. Для досягнення поставленої мети потрібно проаналізувати нормативно-правове забезпечення магістерських досліджень у галузі дошкільної педагогіки, зокрема порівняти дескриптори Національної рамки кваліфікацій з європейськими стандартами. Особливу увагу приділено концепції «action research» (дослідження через дію), що домінує в західній освітній парадигмі та передбачає високий ступінь автономії магістра у виборі інструментарію за суворого дотримання етичного протоколу [8].

Фундаментом науково-дослідницької компетентності магістра є здатність створити нове знання чи інноваційний продукт. Порівняльний аналіз Національної рамки ква-

ліфікацій (НРК) України [9] і Дублінських дескрипторів [5, с. 19–23; 6], що є основою Європейського простору вищої освіти, допомагає виявити спільні вектори підготовки кваліфікованих фахівців, у т. ч. у галузі дошкільної освіти. Дублінські дескриптори, розроблені для визначення результатів навчання в трьох циклах вищої освіти, конкретизують вимоги до магістерського рівня (другий цикл), який у європейській рамці кваліфікацій відповідає рівню EQF-7, а в українській – НРК-7. Вони описують очікувані компетентності магістра через категорії знань і розуміння, застосування знань, формування суджень, комунікацію та здатність до навчання впродовж життя. Зокрема, від випускника магістратури очікується: володіння поглибленими знаннями на межі сучасних досліджень; здатність застосовувати їх у нових, міждисциплінарних контекстах; уміння формувати незалежні судження з урахуванням соціальних та етичних аспектів; ефективно комунікувати, репрезентуючи результати досліджень як для фахових, так і для нефахових аудиторій; а також здатність до автономного навчання й професійного розвитку. Отже, Дублінські дескриптори виступають методологічним інструментом гармонізації освітніх програм, забезпечуючи узгодженість між європейськими стандартами (EQF-7) і національними вимогами (НРК-7), що сприяє інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та підвищує конкурентоспроможність випускників.

Саме крізь призму цих дескрипторів можна конкретизувати ключові компетентності магістра, що класи-

фікуються за відповідними категоріями та закріплені як в європейських, так і в українських стандартах:

1. *Знання та розуміння.* Згідно з Дублінськими дескрипторами (рівень *Second cycle*), магістр повинен демонструвати знання, що «забезпечують основу чи можливість для оригінальності в розробленні та/або застосуванні ідей, часто в контексті дослідження» [6]. В українському стандарті (7-й рівень НРК) це корелює зі «спеціалізованими концептуальними знаннями, що включають сучасні наукові здобутки... та є основою для оригінального мислення» [9].

2. *Застосування знань (уміння).* Європейський стандарт вимагає від магістра здатності розв'язувати проблеми в «нових або незнайомих умовах у ширших (міждисциплінарних) контекстах» [6]. Для здобувача освіти, наприклад магістра дошкільної освіти, це означає здатність адаптувати авторську методiku до специфічних потреб інклюзивної групи чи цифрового освітнього середовища. НРК України дзеркально відображає цю вимогу через «здатність розв'язувати складні задачі та проблеми, що потребує оновлення та інтеграції знань» [9].

3. *Автономність і відповідальність (академічна доброчесність).* Ключова відмінність, яку варто підкреслити, полягає в акценті на етиці. В європейському контексті магістр має здатність інтегрувати знання та справлятися зі складністю, враховуючи соціальну й етичну відповідальність. В Україні цей аспект деталізовано в ст. 42 Закону України «Про освіту», згідно з якою академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом

правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [10].

Систематизація окреслених характеристик дає змогу наочно продемонструвати високий ступінь гармонізації вітчизняних освітніх стандартів із європейськими орієнтирами. Детальне зіставлення ключових параметрів науково-дослідницької підготовки магістра, згідно з аналізованими документами, наведено в табл. 1.

Порівняння доводить, що розроблення, наприклад, авторської методики магістром дошкільної освіти є прямим виконанням міжнародного стандарту щодо оригінальності ідей. Проте, якщо в українській практиці акцент часто зміщується на фор-

мальну наявність новизни [1; 2], то в європейській – на валідацію (доказовість) цієї новизни крізь призму академічної етики. Це підтверджує необхідність інтеграції курсу «Організація наукових досліджень та академічна доброчесність» безпосередньо в процес проектування методик виховання.

У системі вищої освіти країн Європейського простору вищої освіти, зокрема Фінляндії, Нідерландів і Великої Британії, розроблення авторських методик магістрантами базується на обґрунтованій С. Кеммісом та Р. МакТаггартом моделі «дослідження через дію» (*action research*) [11]. Згідно з їхньою концепцією, дослідницька діяльність здобувача розглядається як спіраль саморефлексивних циклів, що забезпечує високу гнучкість авторських розробок. На відміну від традиційного «педагогічного експерименту», поширеного в

Таблиця 1

Компаративний аналіз структурних компонентів науково-дослідницької компетентності магістра (EQF-7 / НРК-7) у системі координат європейських і національних стандартів

Складник дослідницької компетентності	Дублінські дескриптори (Second cycle / EQF-7)	Національна рамка кваліфікацій (7-й рівень / магістр)	Практична імплементація
Науковий пошук (синтез категорії «Знання та розуміння»)	Демонстрація знань, що створюють підґрунтя для оригінальності в розробленні та застосуванні ідей у контексті дослідження	Володіння спеціалізованими концептуальними знаннями для проведення досліджень і провадження інноваційної діяльності	Розроблення авторської моделі формування цифрових навичок у дошкільнят, що має елементи наукової новизни
Критичне мислення (синтез категорії «Застосування знань»)	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати проблеми в нових або незнайомих середовищах у ширших контекстах	Критичне осмислення проблем і здатність до інтеграції знань для розв'язання складних задач у професійній сфері	Адаптація відомих педагогічних технологій до специфічних умов інклюзивної групи під час кризових ситуацій
Етичний базис (синтез категорії «Автономність та відповідальність»)	Формування суджень з урахуванням соціальних та етичних відповідальностей, пов'язаних із застосуванням знань	Дотримання принципів академічної доброчесності й етична відповідальність за результати прийнятих рішень	Коректне цитування джерел, отримання згоди на обробку персональних даних учасників експерименту

Складено автором за: [6; 9].

Україні, ця модель акцентує на безперервному вдосконаленні практики через рефлексію, а не лише на констатації фінальних результатів. Такий підхід дає змогу магістранту оперативно адаптувати інноваційні рішення до реальних потреб освітнього середовища, наприклад в умовах інклюзії чи цифровізації. Це повністю корелює з вимогами Дублінських дескрипторів щодо оригінальності розроблення ідей і положеннями НРК України стосовно здатності розв'язувати складні задачі й проблеми, що потребують інтеграції знань у професійній сфері. Водночас циклічність рефлексії в «дослідженні через дію» виступає дієвим інструментом дотримання академічної доброчесності, оскільки передбачає критичну самооцінку та етичну відповідальність дослідника на кожному етапі наукового пошуку. Європейський магістрант не просто описує методика, він здійснює «втручання». Приміром, якщо здобувач освіти розробляє технологію розвитку емоційного інтелекту через цифрові сторітеллінги, він проходить такі етапи: 1) підготовчий, під час якого відбувається ідентифікація проблеми в конкретній групі садочка; 2) діяльнісний, що передбачає впровадження авторського елемента (наприклад, використання планшетів для створення казок); 3) спостереження, зокрема збір доказів (відео, аудіо, малюнки дітей); 4) рефлексивний – аналіз того, чому методика спрацювала або ні, та планування наступного кроку.

Практична спроможність моделі «дослідження через дію» та її адаптивність до національних освітніх стандартів чітко простежуються в досвіді провідних університетів Євро-

пи, де ця модель виступає фундаментом магістерської підготовки. Зокрема, у Фінляндії (Університет Гельсінкі) реалізація принципу дослідницько-орієнтованої підготовки вчителів передбачає обов'язкову інтеграцію магістерського дослідження в щоденну практику закладу дошкільної освіти. У такому контексті авторська методика магістранта трансформується в прикладний інструмент підтримки інклюзивних процесів, що дає можливість майбутньому фахівцю не лише теоретизувати, а й безпосередньо впливати на соціальні чинники формування професіоналізму в освітньому середовищі [12].

Водночас у Великій Британії (Університетський коледж Лондона) акцент зміщується на циклічність пізнавального процесу через упровадження методики «спіралі запиту». На прикладі розроблення авторських технологій доведено, що пріоритетом дослідження стають не сухі статистичні показники, а глибинні якісні зміни в поведінці та світосприйнятті особистості. Такий підхід, обґрунтований у працях Дж. МакНіффа, утверджує принципи «дослідження через дію» як засіб рефлексивного управління педагогічною практикою, де кожний етап роботи магістранта супроводжується критичним аналізом і етичною відповідальністю за результати втручання [8].

Важливою умовою європейських програм є теоретичне обґрунтування авторської методики, згідно з яким студент має довести, що запропонований підхід є результатом глибокого аналізу верифікованих наукових праць, а не випадковим емпіричним рішенням. Така інтеграція теорії в практику найповніше

розкривається під час порівняння підходів, зафіксованих у більшості освітніх програм ЗВО України (за результатами аналізу освітніх програм спеціальності «Дошкільна освіта» за 2022–2024 рр.), де здобувач переважно виступає стороннім дослідником-верифікатором гіпотез. Емпіричний аналіз навчальних планів засвідчує, що в українській практиці акцент часто зміщується на формальну наявність «наукової новизни» та ретроспективний контроль текстових запозичень, тимчасом як європейська концепція «дослідження через дію» трансформує магістра в практика-реформатора. В умовах євроінтеграції цей перехід зміщує акцент із формального процесу на ціннісно-орієнтований результат, що в контексті академічної доброчесності проявляється через три ключових аспекти: 1) етичну відповідальність за практичне втручання (наприклад, необхідність отримання етичного

схвалення на кожному етапі змін, а не лише дотримання коректності цитування); 2) автентичність авторського внеску, що передбачає чітке розмежування між наявною теорією та власним інноваційним рішенням, мінімізуючи ризики інтелектуального запозичення й суб'єктивного «підгону» даних під очікуваний результат; 3) прозорість результатів, де обов'язковий компонент рефлексії стимулює дослідника до чесного визнання не лише успіхів, а й можливих обмежень чи похибок обраної методики. Отже, перехід до європейських стандартів сприяє формуванню внутрішньої культури доброчесності, де науковий пошук стає засобом етичного вдосконалення професійного середовища. Детальний аналіз розбіжностей між зазначеними підходами за ключовими характеристиками систематизовано в табл. 2.

Отже, європейський досвід демонструє, що науково-дослідницька ком-

Таблиця 2

Порівняльна характеристика української моделі наукового пошуку та європейської концепції «дослідження через дію» (action research)

Характеристика	Українська практика підготовки	Європейська практика підготовки («дослідження через дію»)
Роль студента	Сторонній дослідник-спостерігач: верифікує гіпотезу, зберігаючи дистанцію щодо об'єкта дослідження	Практик-реформатор: є активним учасником змін, безпосередньо впливає на об'єкт дослідження
Теоретичне обґрунтування	Пошук підтвердження наявних теорій через збір статистичних даних або цитування	Інтеграція теорії в практику; розроблення авторської методики на основі глибокого аналізу праць
Кінцевий результат	Констатація фактів: підтвердження чи спростування гіпотези (теоретичний висновок)	Реальна зміна: трансформація освітнього середовища, підкріплена глибокою рефлексією
Академічна етика	Формальна (регламентна): акцент на коректності цитування та відсутності плагіату	Етична рефлексія: відповідальність за наслідки практичного втручання на кожному етапі
Автентичність внеску	Часто обмежується підбором аргументів під задану гіпотезу	Чітке розмежування власного інноваційного рішення та наявного наукового базису
Ставлення до похибок	Орієнтація на «позитивний» результат; приховування обмежень методики	Прозорість: чесне визнання недоліків і обмежень через компонент рефлексії

Складено автором за: [1; 2; 6; 8; 11; 13].

петентність магістра формується не через написання відірваного від життя тексту, а через циклічне впровадження авторських ідей у практику. Для української магістратури це означає необхідність наповнення профільно-практичних дисциплін методологією (кейсами) «дослідження через дію», де кожний крок студента базується на принципах професійної етики, засвоєних у межах теоретико-методологічної підготовки.

Така зміна дослідницької парадигми неминує трансформувати й підходи до етичного супроводу роботи. Тому в європейському науковому просторі академічна доброчесність магістранта розглядається не лише як відсутність плагіату, а як комплексна відповідальність дослідника перед учасниками процесу та науковою спільнотою. Це реалізується через три фундаментальних механізми.

Перший механізм передбачає обов'язкову процедуру етичного схвалення. На відміну від звичної практики в українських закладах вищої освіти, де етичний дозвіл часто обмежується усною згодою наукового керівника чи адміністрації, в університетах ЄС, наприклад у Німеччині, Швеції, Ірландії, діють локальні етичні комітети (Research ethics committees). До початку впровадження авторської методики магістрант зобов'язаний подати так звану етичну заяву. У ній він обґрунтовує, що його технологія (приміром, використання ігрових сенсорів) не порушує фізичний або емоційний стан досліджуваного. Це наріжний камінь доброчесності. Магістрант має надати батькам (якщо дослідження стосується дітей) «Інформаційний аркуш учасника», написаний доступною мо-

вою, де пояснюється суть інновації [14, с. 12–14].

Другий механізм – регламентація цифрової безпеки та захисту даних. Оскільки сучасна інструментально-методична база досліджень часто передбачає цифрову фіксацію результатів, магістранти в ЄС суворо підпорядковуються Загальному регламенту про захист даних (GDPR). Якщо науковий пошук передбачає фото- чи відеофіксацію процесу дослідження або результатів діяльності його учасників, магістрант зобов'язаний забезпечити їх повну анонімізацію. Використання хмарних сховищ для зберігання первинних дослідницьких матеріалів без спеціального шифрування вважається серйозним порушенням академічної доброчесності. Будь-яка авторська технологія має бути спроектована за принципом конфіденційності, тобто так, щоб мінімізувати збір і збереження персональних даних [15].

Третім механізмом і завершальним етапом є верифікація результатів через принципи *open science* (відкритого доступу в науці). Доброчесність у розробленні авторських методик в ЄС контролюється через вимогу відтворюваності. Магістранти заохочуються оприлюднювати свої «сирі» дані – анонімізовані щоденники спостережень, результати тестів – у відкритих університетських репозиторіях (тимчасом в Україні робота з першоджерелами часто завершується лише оформленням списку літератури). Це унеможливає фальсифікацію даних, коли студент вигадує позитивний вплив своєї методики для «гарної оцінки». В європейській магістерській роботі розділ «Обмеження дослідження»

є обов'язковим. Студент повинен чесно вказати, за яких умов його методика *не спрацювала*. В Україні це часто сприймається як слабкість роботи, тоді як в ЄС такий самоаналіз вважається ознакою наукової зрілості, високої академічної культури, найвищої наукової доброчесності [13]. Порівняння параметрів контролю доброчесності в українському та європейському освітніх просторах наведено в табл. 3.

Отже, науково-дослідницька компетентність магістра в європейському вимірі – це здатність створювати інноваційні авторські рішення, не порушуючи кордонів безпеки учасників дослідження та забезпечуючи абсолютну чесність наукового результату.

Для сучасної системи підготовки магістрів такий підхід означає глобальний перехід від виключно «контролюючої» функції (перевірки готових текстів на плагіат) до «проектувальної», де етичні принципи стають невід'ємною частиною дизайну самого дослідження ще до його початку. У контексті реалізації цієї стратегії наукова новизна нашого дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні моделі превентивного етич-

ного самоаудиту магістрантів як альтернативи формальному зовнішньому контролю. Авторський внесок виявляється в розробленні концептуальної структури етичного чек-аркуша, що базується на адаптації європейської методики «дослідження через дію» до умов вітчизняної вищої освіти шляхом визначення чотирьох стратегічних векторів контролю: гуманістичного, інформаційного, методологічного та процедурного. *Практична цінність* розвідки визначається створенням прикладного інструментарію, який дає змогу здобувачу освіти самостійно трансформувати абстрактні етичні норми в конкретні професійні дії. Можливості впровадження запропонованих положень в освітній процес полягають в їх інтеграції в робочі програми профільних дисциплін (як-от «Організація наукових досліджень та академічна доброчесність», «Інноваційні підходи до формування ключових компетентностей дошкільників» та ін.) для формування рефлексивної позиції майбутнього фахівця.

Аналіз європейських протоколів (ethics clearance) і механізмів (action research) засвідчив, що високий рівень автономії магістранта в розроб-

Таблиця 3

Порівняльна таблиця контролю доброчесності в українській і європейській практиці підготовки магістрів

Параметр контролю	Українська практика підготовки	Європейська практика підготовки (ЄС / ЕНЕА)
Головний фокус	Уникнення текстових запозичень (плагіату)	Етичне ставлення до об'єкта (учасника дослідження) і даних
Етичний дозвіл	Усна згода керівника / адміністрації ЗДО	Письмове схвалення Етичного комітету університету
Робота з помилками	Приховування негативних результатів експерименту	Детальний аналіз невдач як частина наукового поступу
Першоджерела	Список літератури наприкінці роботи	Прозорість даних (Open Data) та етичне самодекларування

Складено автором за: [10; 13–15].

ленні авторських методик можливий лише за умови наявності дієвих інструментів самоконтролю. В українській системі вищої освіти, де створення університетських етичних комітетів для кожної магістерської роботи перебуває на етапі становлення, виникає потреба в адаптації складних західних регламентів до щоденної дослідницької практики студента.

З огляду на це ми пропонуємо інтегрувати принципи академічної доброчесності безпосередньо в процес опанування профільних навчальних дисциплін, що дасть можливість трансформувати абстрактні етичні норми в стійку професійну звичку майбутнього фахівця. Суть такого підходу полягає в зміщенні акценту з формального контролю на свідоме формування культури «власного продукту», де здобувач вчиться ідентифікувати специфічні галузеві ризики й уникати фальсифікацій у межах своєї спеціальності.

Логічним містком між теоретичними вимогами доброчесності та практичною дослідницькою діяльністю має стати авторський «Етичний чек-аркуш магістранта-дослідника» – інструмент саморегуляції, що забезпечує прозорість наукового пошуку. Розроблення цього інструментарію здійснювалося методом моделювання, процедура якого включала три послідовних етапи: 1) декомпозиція – виокремлення ключових зон етичного ризику в роботі магістра дошкільної освіти, зокрема в аспектах взаємодії з дітьми, конфіденційності отриманих персональних даних та автентичності розробленої авторської інновації; 2) структурування – групування виявлених чинників за

чотирма стратегічними векторами (*гуманістичний вектор / етика взаємодії* – оцінка ризиків для суб'єктів дослідження й безумовне дотримання їхніх прав; *інформаційний вектор / захист даних* – перевірка методів збору, обробки та збереження інформації на відповідність вимогам конфіденційності; *методологічний вектор / авторська прозорість* – верифікація чіткого розмежування запозичених концепцій і власних наукових здобутків; *процедурний вектор / етичний протокол* – формалізація отримання згоди та узгодження будь-якого втручання в освітній процес із етичними нормами); 3) формалізація – перетворення абстрактних етичних стандартів на конкретні бінарні дескриптори («так / ні»), що дає змогу магістру провести «етичний аудит» власного проєкту ще на етапі його проєктування – від вибору методології до інтерпретації результатів.

На відміну від ретроспективних перевірок на плагіат, така модель реалізує принцип превентивної доброчесності, перетворюючи чек-аркуш із переліку вимог на дорожню карту етичного пошуку. Зміст розробленого чек-аркуша відображено в табл. 4.

Упровадження такого інструментарію в освітній процес дасть можливість українським магістрантам вийти на рівень «рефлексивного практика», притаманний європейському освітньому простору. Це допоможе мінімізувати формальний підхід до написання наукових робіт, де практична частина часто виконується лише «для звітності», і перетворить дослідницьку діяльність на реальне, етично обґрунтоване вдосконалення

Таблиця 4

Етичний чек-аркуш магістранта-дослідника спеціальності «Дошкільна освіта»

Вектор контролю	Критерії самоперевірки (дескриптори)	Відмітка
Гуманістичний вектор (дитиноцентризм)	Чи враховано потенційні ризики для психоемоційного стану дитини під час упровадження методики?	так / ні
	Чи відповідає дослідницький інструментарій віковим особливостям дитини й етичному принципу «не нашкодь»?	так / ні
	Чи підготовлено «Інформаційний аркуш» для батьків із доступним роз'ясненням мети та змісту освітньої інновації?	так / ні
Інформаційний вектор (цифрова гігієна та дані)	Чи забезпечено повну анонімізацію дитячих робіт, фото- та відеоматеріалів у результатах дослідження?	так / ні
	Чи відповідає спосіб зберігання даних (шифрування, закриті сховища) вимогам конфіденційності?	так / ні
Методологічний вектор (авторська чесність)	Чи чітко розмежовано наявну теоретичну базу та власний авторський інноваційний внесок (методику, технологію)?	так / ні
	Чи є готовність надати «сірі» дані та проаналізувати умови, за яких методика не спрацювала?	так / ні
Процедурний аспект (етичний протокол)	Чи отримано письмове схвалення (або проведено консультацію) від адміністрації ЗДО щодо протоколу втручання?	так / ні

Складено автором.

освітнього середовища, зокрема в галузі дошкільної освіти. Такий підхід дискутує з поширеною думкою про те, що академічна доброчесність – це лише обмеження. Навпаки, на наше переконання, чіткі етичні рамки дають магістру свободу бути справжнім автором, адже його розробка базується на принципах доказовості, чесності й поваги до особистості, що автоматично робить її (розробку) конкурентоспроможною на міжнародному рівні.

Висновки. Отже, проведене дослідження дає підстави констатувати, що трансформація науково-дослідницької підготовки здобувачів освіти крізь призму академічної доброчесності є необхідною умовою їхньої успішної інтеграції в європейський освітній простір. На основі результатів порівняльного аналізу нами встановлено суттєву різницю між вітчизняною практикою, що зосереджена переважно на ретроспективному контролі плагіату, та європейськими

стандартами, які базуються на принципах превентивного етичного схвалення проєктів. Обґрунтовано, що академічна доброчесність виступає фундаментальною основою формування авторських педагогічних технологій, оскільки етична валідність дослідження безпосередньо гарантує чистоту експериментальних даних і захист прав суб'єктів освітнього процесу. Розроблений авторський «Етичний чек-аркуш магістранта-дослідника» спроектовано як інструмент саморегуляції, покликаний забезпечити можливість самостійного моделювання безпечного дизайну дослідження й трансформації норм Закону України «Про академічну доброчесність» у систему професійних цінностей здобувачів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробленні конкретних методичних рекомендацій щодо проходження етичної експертизи магістерських проєктів у закладах вищої освіти України.

Список використаних джерел

1. *Витвицька С. С.* Формування дослідницької культури майбутніх магістрів освіти як наукова і практична проблема. *Креативна педагогіка*. 2021. Вип. 15. С. 17–21. URL: <https://tinyurl.com/544yuenn>.
2. *Штонда О., Білецька С., Проскурня О.* Формування дослідницької компетентності магістрів педагогічних університетів у процесі науково-дослідної практики. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2022. Вип. 51. С. 105–112. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-12>.
3. *Hatfield J., Hecker K., Jensen A.* Building Global Health Research Competencies at the Undergraduate Level. *Journal of Studies in International Education*. 2009. Vol. 13, № 4. P. 509–521. DOI: <https://doi.org/10.1177/1028315308329806>.
4. *Vlok A.* A leadership competency profile for innovation leaders in a science-based research and innovation organization in South Africa. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. Vol. 41. P. 209–226. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.04.025>.
5. *Захарченко В. М., Міусов М. В., Парменова Д. Г.* Рамки кваліфікацій у Європейському освітньому просторі : навч.-метод. посіб. Одеса : НУ «ОМА», 2017. 88 с. URL: http://onma.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Qualifications-Frameworks-in-European-Education-Area_ONMA.pdf.
6. Shared «Dublin» descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards : a report from a Joint Quality Initiative informal group. *AQU Catalunya*. 2004. URL: https://www.aqu.cat/doc/doc_24496811_1.pdf.
7. Про академічну доброчесність : Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>.
8. *McNiff J.* Action research: principles and practice. 3rd ed. London ; New York : Routledge, 2013. 280 p. URL: <https://www.routledge.com/Action-Research-Principles-and-practice/McNiff/p/book/9780415535267>.
9. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п#Text>.
10. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
11. *Kemmis S., McTaggart R., Nixon R.* The action research planner: Doing critical participatory action research. Singapore : Springer, 2014. 215 p. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-4560-67-2>.
12. *Niemi H.* The societal factors contributing to education and schooling in Finland. *Miracle of Education*. SensePublishers, 2012. P. 19–38. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-6091-811-7_2.
13. The European code of conduct for research integrity. Berlin : ALLEA, 2017. 20 p. URL: <https://allea.org/wp-content/uploads/2017/05/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017.pdf>.
14. Ethics in social science and humanities / European Commission. Brussels, 2021. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/ethics-in-social-science-and-humanities_he_en.pdf.
15. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). *Official Journal of the European Union*. 2016. L 119/1. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>.

Матеріал надійшов до редакції 25.02.2026 р.

Oksana Tur

Dr. Sc. (Pedagogical), Professor, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic",
Poltava, Ukraine, 1.oksanetur@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2754-9963>

TRANSFORMATION OF MASTER'S STUDENTS' RESEARCH TRAINING THROUGH THE PRISM OF ACADEMIC INTEGRITY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Abstract. *The article is devoted to the theoretical substantiation and development of applied tools for the formation of the ethical culture of master's students in the process of research activity. The main focus of the study is on developing effective mechanisms for integrating the principles of academic integrity into the process of designing, testing, and implementing original (author-developed) educational technologies in the system of training master's degree specialists. The study employs a set of complementary scientific methods, namely: a comparative analysis of the regulatory framework (in particular, the National Qualifications Framework and the Dublin Descriptors) to identify common international standards for training researchers; the modeling method to create a structural-functional model of ethical self-audit; and a systematic approach to analyzing the concept of "action research" in the context of modern European educational experience. The need for a systemic transformation of the approach to academic integrity is substantiated: from traditional retrospective control of borrowings to a model of preventive ethical design. The author's "Ethical Checklist for a Master's Researcher" is proposed and detailed, covering four strategic vectors of control: humanistic (protection of the rights and psycho-emotional state of the individual as an object of research), informational (ensuring confidentiality and digital data hygiene), methodological (authorial transparency and verification of one's own contribution), and procedural (formalization of ethical approval protocols). It is demonstrated that such a toolkit allows the student to move from the formal conduct of experiments to a conscious, reflective practice within the chosen specialty. It is substantiated that the introduction of a model of preventive ethical self-audit into the educational process contributes to the formation of a sustainable professional habit and ethical responsibility of the future specialist. It is established that strict adherence to ethical frameworks at all stages of scientific research is not a limiting factor, but a fundamental guarantee of scientific validity, evidence-based outcomes, and international competitiveness of innovative technologies created by master's students in the modern educational space.*

Keywords: *academic integrity, master's training, research competence, ethical checklist, reflective practitioner, original educational technologies, European Education Area.*

References

1. Vitvytska, S. (2021). Formation of research culture of future masters of education as a scientific and practical problem. *Creative Pedagogy*, 15, 17-21. Retrieved from <https://tinyurl.com/544yuenn> [in Ukrainian].
2. Shtonda, O., Biletska, S., & Proskurnia, O. (2022). Formation of research competence of masters of teaching universities in the process of scientific and research practice. *Scientific Notes of the Pedagogical Department*, 51, 105-112. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-12> [in Ukrainian].

3. Hatfield, J., Hecker, K., & Vlok, A. (2009). Building global health research competencies at the undergraduate level. *Journal of Studies in International Education*, 13(4), 509-521. DOI: <https://doi.org/10.1177/1028315308329792>.
4. Vlok, A. (2012). A leadership competency profile for innovation leaders in a science-based research and innovation organization in South Africa. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 41, 209–226. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.04.025>.
5. Zakharchenko, V., Miiusov, M., & Parmenova, D. (2017). *Qualifications frameworks in the European education area*. Odesa: NU "OMA". Retrieved from http://onma.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Qualifications-Frameworks-in-European-Education-Area_ONMA.pdf [in Ukrainian].
6. AQU Catalunya. (2004). *Shared "Dublin" descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards : a report from a Joint Quality Initiative informal group*. Retrieved from https://www.aqu.cat/doc/doc_24496811_1.pdf.
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). *On academic integrity* (Act No. 4742-IX, December 18). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> [in Ukrainian].
8. McNiff, J. (2013). *Action research: principles and practice*. London; New York: Routledge. Retrieved from <https://www.routledge.com/Action-Research-Principles-and-practice/McNiff/p/book/9780415535267>.
9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011). *On approval of the National Qualifications Framework* (Resolution No. 1341, November 23). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п#Text> [in Ukrainian].
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *On education* (Act No. 2145-VIII, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
11. Kemmis, S., McTaggart, R., & Nixon, R. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. Singapore: Springer. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-981-4560-67-2>.
12. Niemi, H. (2012). The societal factors contributing to education and schooling in Finland. In *Miracle of Education* (pp. 19-38). SensePublishers. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-6091-811-7_2.
13. ALLEA. (2017). *The European code of conduct for research integrity*. Berlin. Retrieved from <https://allea.org/wp-content/uploads/2017/05/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017.pdf>.
14. European Commission. (2021). *Ethics in social science and humanities*. Brussels. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/ethics-in-social-science-and-humanities_he_en.pdf.
15. European Union. (2016). Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). *Official Journal of the European Union*, L 119/1. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>.

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License